

Espano de Toscana, a la zona de Lucca, més incert per la *E-* i potser no justificable per la variant *Alespano* de l'a. 1040: car Pieri (*Top. Arno*, p. 60) els creu d'origen etrusc. — ³ Fantàstica, com tantes d'ell, l'etim. *ROCCA**HISPANA, suposant que vingués d'un temps en què s'havien fet forts els moros, quan hi havia qui distingia entre la *Marca* i *Hispania* aplicat a la terra dels moros; entre altres raons perquè la nostra *Marca* també es deia *Hispana*; i els moros pocs o cap castell tingueren temps de bastir a la Conca de Tremp, i menys tan al NE. Ja hi havia esgl. i parròquia a Tremp el 839 etc.

Espalamoses (Cp. Tarr.), V. Palamó *Espalduix*, V. *Espelt* *Espallargues*, V. *Pallargues* *Espan*, *Espany*, ¹⁵ *Espanya*, V. *Españ*

Espanedat, antic alou esmentat en docs. dels Ss. x-xii entre els que afronten amb els termes de St. Fel·liu de Guixols i *Tossa* (veg. aquest article i *Guixols*): ²⁰ no és clar en quina forma pot ser derivat de *HISPANUS*; més aviat de l'arrel *SPAN-* de *NPP* germànics (cf. art. *Españ*) compost amb *-TAIT* (17 noms amb aquesta terminació en Förstemann).

Espar, V. *Esparc*

ESPARC

Antic veïnat o quadra a La Garrotxa, que depenia de Ridaura, avui te. de St. Joan les Fonts.

PRON.: *ospárk* a Olot, 1958, Casac.; id. Dr. Noguera de Banyoles, 1968.

MENCIONS ANT. a. 1000 [iv del Rei Robert]: ³⁵ «villa q. d. *Spargo*» (Monsalv. xi, 247); 1116, en l'Acte de Consagració de l'esgl. de St. Esteve d'Olot: «--- villares hujus parrochiaie sunt: villa de *Olot* --- *Pignola* --- *Clota* --- *Axars* --- *illa* de *Tradors*, simul cum ipsis casis que sunt in *Sparago* et ipsa villa de *Insula* ⁴⁰ *Rotunda* --- termini parr. pref. eccl. --- circi affr. in rivo *Ridaure* cum ipsis mansis qui sunt in (*S*)*pargo* ---» (*Esp. Sagr.* XLIII, 452.5f., 453.9; inexacta la grafia *Esparrago*, amb què ho transcriu Alsius, p. 176-7); 1119, la vescomtessa de Bas llega a S. M. de Ripoll: «mansum d'*Esparag* --- item eccl. Sti. Christofori de Fontibus Superioribus ---»; «in --- Boloso --- Stus. Johannes -- preter mansum d'*Esparrag* ---» (Monsalv. xv, 331.14, 332.5f.); 1359: «lo veynat de *La Illa* e d'*Esparch*» (*CoDoACA* xi, 106).

M'escriu el Dr. Noguera i Massa de Banyoles, que ell ha trobat també *Sparg* en un document medieval. No figura en la *GCC*, sí en *Enc. Cat.* No hi ha raó clara per preferir la grafia *-rg* a *-rc*. *AlcM* troba el cognom *Esparc* a 7 pobles de la Garrotxa, Gironès i ⁵⁵ Emp.; jo tenia nota d'*Esparch* cogn. propi de St. Privat de Bas, presa el 1935, d'un doc. de 1773.

En diverses variants ens consta com a NP. En la cort de 1228 celebrada per decidir la conquesta de Mallorca: «levà-s l'arquibisbe de Terragona, per nom ⁶⁰

n'*Esparech* --- e dix ---» (*Cròn. de Jaume I*, § 49, Ag. 80.9f.); un ms. coetani li diu, però, *N'Esparch* (*AIEC* i, 314). Igual en mss. valencians del S. xiv, tant en el masculí: «un quartó de malol, al Sas, atinent d'en *Sparech*», com en femení: «sis sol. de sens a *Na Sparega*» (*Llibre Valúes* castellonenc de 1398, comun. per Sz. Gozalvo).

No hi ha, doncs, enlloc en els textos antics la variant *espàrrec*, que s'ha generalitzat en aquest mot, quan designa el conegut llegum. En canvi, sí que se'n troba en una variant en *-r*, incompleta, d'*esparék*, avui cogn. propi de la SdUrg. (xxxvii, 24.11), i a Bna. (*DAG*) i fins el trobo en el Vallespir el S. xvii: en el *Llibre Roig* de Prats de Molló: *Spar*, a. 1639 (fº 100v i 123). J. Miquel *Aspar*, 1634. No dubtem que és pron. imperfecta, secundària d'*Esparc*, però tanmateix comprova que fou *Espàrec* o *-arc*, l'única forma antiga, mai *-rrec*.

ETIM. Hi ha, doncs, dades de sobres que indiquen el caràcter primari de NP, aplicat a un NL, com tants altres de catalans, i probablement un NP germànic, cas tan freqüent a la Cat. nòrdica medieval (*E.T.C.* i, 34ss., 64 etc.). Dintre d'aquesta seguretat, es pot vacillar en els detalls. Förstemann registra alguns casos ²⁵ d'arrel *SPAR-* com base de *NPP*: llavors podria ser un **SPARIK* format amb sufix *-IK* (com *FRUMIK*, *BILIK*, *MENNIK*; *E.T.C.* i, 51-55); i Först. dona una llista de 83 noms en *-K* i 180 en *-KA*: un **SPARIK* fóra, doncs, una hipòtesi concebible, si bé mal fundada perquè ³⁰ Först. només ha registrat tres casos escadussers d'una arrel *SPAR-* (cf. el cas de *SPAN-*, a l'article *Españ*, també deficient en el Först., però no a tal extrem).

Més aviat podem partir d'un NP germànic l'existència i antiguitat del qual va demostrar M-Lübke (*Altportugiesische PNN* i, 14), partint del port.-b. llatí *Asperigus*, ben documentat allí, com a resultat de gòt. *asps* = alem. *espe* 'om, àlber': en forma combinada havia de ser primitivament *ASPA-* sumant-s'hi el component *-RĪK*, productiu amb incomptables exemples, havia de tenir la forma primitiva *ASPARĪK*. Si aquest tingué a Cat. accentuació *ASPÁRIK* s'explicarà el NP *Esparc* pel germànic i per confusió amb el model preexistent del nom de la planta *ASPARĀGUS* 'esparrec'; però també per la tendència que s'ha demostrat forta en els germanismes catalans antroponímics a accentuar-los en síl·laba interna o inicial i no en la final. *Agålbors* (> *Gålbors*, *Gaubes*) *Onòfre* en lloc d'*Onofrè*, *Giscàfre* al costat de *Guiscafrè*; *Guifre*, *Sifre* en lloc dels rars o inexistents *Guifré*, *Xifré*; *Afre* ⁵⁰ *AGFRID* al costat de *Natrè* etc. (*E.T.C.* ii, 242 ss., 252-253).

S'Espardell, V. vol. i, 130

⁵⁵ ESPARDUSSER

Mas d'Espardusser en terme de Castelló de la Plana (xxix, 31.6).

ETIM. Deu ser un derivat d'*espart*, amb un significat com 'esparter, treballador de l'espart', cf. *DECat* iii, 618b58-60. J. F. C.